حوزه علمیه حضرت فاطمه «سلام الله علیها»خسروشاه

موضوع تحقیق :

سن مناسب ازدواج از دیدگاه اسلام

استـاد راهنـما :

سرکار خانم سیاح

گرد آوری و تنظیم :

زینب بهشتی

سطح ۲

پایه اول

تیرماه

۱۳۹۴

الله
بسم الله الرحمن الرحیم
زرنگار اسکو
۳۳۲۲۶۰۸۰

چکیده

این مقاله برای رسیدن به اهدافی خاص در زندگی به نام"ازدواج در سن مناسب"بحث خواهد نمود.

ازدواج در سن مناسب شرایط خاصی می *طلبد*.در تعریف وتبیین موضوع باید گفت برای یک جوان که در شرف ازدواج است بایستی قبل از اقدام به این امر مهم به گروهی از سوالات به طور ریشه ای و عمیق جواب دهد از جمله ی مهمترین سوالات « سن مناسب ازدواج » است ؛ زمانی که جوان در سن ازدواج قرار گرفت بایستی موانع و مشکلاتی را که در خانواده خود و جامعه مطرح است ؛رفع کرده باشد، و خانواده نیز به نوبه خود باید انگیزه و شرایط لازم را برایش فراهم کرده باشد تا رغبت و علاقه او به این امر مهم دو چندان شود .ازباب ضرورت موضوع باید گفت سن ازدواج در هر جامعه ومحیط زندگی فرد متفاوت است لذا مقاله حاضر در صدد بررسی آنها بوده وپاسخگوی سوالات پیش آمده خواهد بود. در منابع متقدم حدیثی وفقه اسلامی به صورت غیر مستقل به موضوع اشاره شده از جمله (میزان الحکمه)و...ودر منابع متأخر، در مقالات وکتب مربوطه آمده ولی به طور خاص به موضوع سن مناسب ازدواج اشاره نشده است ؛این مقاله در صدد است تا سن ازدواج را با توجه به آیات واحادیث، به روش توصیفی وکتابخانه ای با شرایط روز جامعه مورد بررسی قرار دهد.

کلید واژه ها

رشد، بلوغ، سن مناسب ازدواج، خانواده، ازدواج

مقدمه

نکته مهم در امر ازدواج انجام آن در سن مناسب است ؛ سن مناسب برای ازدواج زمانی است که شخص صلاحیت ازدواج پیدا نموده باشد و تنها رسیدن به سن بلوغ کافی نیست، بلکه علاوه بر آن، دختر و پسر باید رشید هم باشند; یعنی بتوانند مصلحت خود را تشخیص دهند، تا بتوانند با استقلال و از روی اراده و اختیار عقد ازدواج ببندند.شهید مطهری درباره ی شرط بودن رشد برای ازدواج می نویسد: در فقه و سنت اسلامی محرز و مسلم است که برای ازدواج، تنها عقل و بلوغ کافی نیست; یعنی یک پسر به صرف آنکه عاقل و بالغ است نمی تواند با دختری ازدواج کند; همچنان که برای دختر نیز عاقله بودن و رسیدن به سن بلوغ دلیل کافی برای ازدواج نیست، علاوه بر بلوغ و علاوه بر عقل، رشد لازم است.اگر بخواهیم کلمه ی رشد را به مفهوم عام آن تعریف کنیم، باید بگوییم: رشد یعنی اینکه انسان شایستگی و لیاقت اداره و نگهداری و بهرهبرداری هر یک از سرمایه ها و امکانات مادی و یا معنوی را که به او سپرده می شود داشته باشد; یعنی اگر انسان در هر مرحله ای از زندگی که دارای یک شأن و منزلت و مقامی است و یا ابزار و وسیله ای را دارد شایستگی اداره و نگهداری و بهرهبرداری از آن را داشته باشد، چنین شخصی در آن کار و در آن شأن «رشید» است. حال، آن چیز هر چه می خواهد باشد، همه ی آن اشیایی که وسایل و سرمایه های زندگی هستند. سرمایه به مال و ثروت انحصار ندارد. مردی که ازدواج می کند خودِ ازدواج و زن و فرزند و کانون خانوادگی، وسایل و...، به تعبیر دیگر، سرمایه های زندگی او هستند، و یا شوهر برای زن و زن برای شوهر حکم سرمایه را دارد. بنابراین، رشد در مورد ازدواج یعنی شایستگی و لیاقت اداره ی زندگی; چنانکه شهید مطهری در این خصوص می فرماید:منظور (از رشد در مورد ازدواج) تنها رشد جسمانی نیست، منظور این است که رشد فکری و روحی داشته باشند; یعنی بفهمند که ازدواج یعنی چه؟ تشکیل کانون خانوادگی یعنی چه؟ عاقبت این بله گفتن چیست؟ باید بفهمد این بله که می گوید، چه تعهدهایی و چه مسئولیتهایی به عهده ی او می گذارد و باید از انجام این مسئولیتها برآید. رشد به معنای یاد شده کاملاً یک امر اکتسابی و قابل یادگیری است. والدین، اطرافیان و فرهنگ جامعه می توانند نقش اساسی در شکل گیری و تحصیل آن داشته باشند.اسلام سن ازدواج را برای دختر ۹سال و پسران هم ۱۵سال قمری می باشد گفته که امروزه محل سوال افراد است.وبا توجه به قرآن واحادیث وارده در این باب دستور تعجیل در امر ازدواج داده شده است.لذا مقاله پیش رو در صدد تطابق سن ازدواج در قرآن واحادیث با شرایط اجتماعی و...عصر حاضر است.در مقاله حاضر سعی شده از منابع متأخر تفسیری وروایی ونیز از کتب متأخر ومقالات استفاده گردد و نتیجه گیری از این تطبیق در آخر بحث آورده شود .(مشاوره/سن ازدواج، **www.howzah.net**، ۱۳۹۵/۴/۱۲)

فهـرسـت

عنوان	صفحه
تعریف ازدواج	۱
اهمیت ازدواج	۱
آمادگی ازدواج	۲
آسیب های ازدواج	۴
۱. ازدواج احساسی	۴
۲. ازدواج اینترنتی	۴
۳. موانع فرهنگی	۵
۴. موانع اقتصادی	۸
۵. موانع اجتماعی	۱۰
آثار تربیتی ازدواج	۱۲
قرآن و سن ازدواج	۱۳
انواع بلوغ	۱۴
سن ازدواج از نگاه روایات	۱۴
سن ازدواج بر اساس سیره معصومین (ع)	۱۵
اثرات تأخیر در ازدواج	۱۶
۱- سطح فردی	۱۷
۲- سطح خانوادگی	۱۷
۳- سطح اجتماعی	۱۸
۴- رابطه تحصیل و سن ازدواج مناسب	۱۸
نتیجه گیری	۱۹
منابع	۲۰

ماجرای کربلا (سال ۶۱) چهار ساله بود. از این مطلب میفهمیم که امام سجاد(علیه السلام)در حدود ۱۸ سالگی ازدواج کرده است.

ـ امام کاظم(علیه السلام) در سال ۱۲۸ هـ ق و امام رضا(علیه السلام) در سال ۱۴۸ دیده به جهان گشودند، نتیجه میگیریم که امام کاظم(علیه السلام) قبل از ۲۰ سالگی ازدواج کرده است.

امام جواد(علیه السلام) در سال ۱۹۵ هـ ق و امام هادی(علیه السلام) در سال ۲۱۲ دیده به جهان گشودند; نتیجه میگیریم که امام جواد(علیه السلام) در موقع ازدواج کمتر از ۱۷ سال داشتهاند.

ـ امام هادی(علیه السلام) در ۲۱۲ هـ ق و امام حسن عسکری(علیه السلام) در سال ۲۳۲ دیده به جهان گشودند; بنابراین امام هادی(علیه السلام)باید قبل از ۲۰ سالگی ازدواج کرده باشد. امامان(علیهم السلام) در مورد فرزندانشان نیز همین شیوه را داشتند و نوعاً قبل از ۲۰ سالگی وسایل ازدواجشان را فراهم میکردند.

و چون عمل و سیرهی معصومین(علیهم السلام) برای ما الگو و حجت است، در تعیین سن ازدواج نیز باید به آن بزرگواران اقتدا کنیم. تا اینجا به این نتیجه رسیدیم که طبق آیات، روایات و سیرهی معصومین(علیهم السلام) سن ازدواج در دختران بعد از ۹ سالگی و در پسران حدود ۲۰ سالگی است; اما سؤالی که وجود دارد این است که آیا تنها رسیدن به این سن کفایت میکند، یا معیارهای دیگری نیز در تعیین زمان ازدواج دخالت دارد؟

شواهد بسیاری نشان میدهد که علاوه بر سن، متغیرهای دیگری در تعیین زمان مناسب ازدواج مورد توجه است که به تبع آنها، معیار سنّی نیز نوسان مییابد. یکی از اصلیترین معیارهای تعیین سن ازدواج، از نظر شرع
و روانشناسان رسیدن به حدّ رشد است که خود ابعاد مختلفی دارد و ما اینک به توضیح برخی از جنبه های عمده ی آن میپردازیم. (جوانان وازدواج، www.howzah.net، ۱۳۹۵/۲/۶)

اثرات تأخیر در ازدواج

الف) سطح فردی

مسئله ازدواج یکی از مسائلی است که از نظر بهداشت روانی حائز اهمیت است. افراد ازدواج نکرده، معمولاً از ثمرات یک زندگی رضایت بخش، ایمن و سرگرم کننده برخوردار نبوده و همیشه بلاتکلیف و سرگردان زندگی می کنند و در صورت عدم پایبندیهای مذهبی، اکثراً با لذت طلبی ها و کامجویی های بدلی به دنبال تکیه گاههای غیرحقیقی می باشند تا از فشارهای روحی آسوده شوند.

از دیگر اثرات روحی روانی تأخیر در ازدواج، کم حوصلگی و بی رغبتی فرد در انجام امور، احساس فقدان حمایتهای عاطفی، احساس عدم درک از سوی دیگران، احساس خلاء نسبت به رابطه نزدیک و صمیمانه با

یک فرد از جنس مخالف، کاهش اعتماد به نفس، احساس وابستگی و عدم استقلال فردی، احساس ناامیدی، افسردگی، انزوا و نهایتاً هجوم افکار مخرب در ذهن فرد می باشد.

از آنجا که یکی از اهداف ازدواج تأمین عاطفی است، لذا عدم دستیابی به این هدف، موجب ناامیدی، ناکامی و احساس شکست برای فرد می شود.

به طور کلی ازدواج به میزان قابل ملاحظه ای زنان را در برابر ابتلاء به بیماریهای روانی حفاظت می کند. نتایج پژوهشهای کوکرین و همکارانش (۱۹۸۱) نشان می دهد که خطر ابتلا به بیماریهای روانی در مجردان بیشتر است.

از سوی دیگر شکست در ازدواج بهنگام و مناسب و نیز ناکامی در ارضای غرایز جنسی به طور مشروع، می تواند به پرخاشگری و عدم سازگاری فرد منتهی شود. دالرد در فرضیه ناکامی پرخاشگری مطرح می نماید که عدم دستیابی به آرزوها می تواند فرد را پرخاشگر نماید.

راسل و ولز (۱۹۹۴) رابطه میان احساس شادکامی و خوشبختی را با ازدواج اثبات می کنند. به اعتقاد آنان ارتباطات شخصی نزدیک در احساس شادکامی مؤثر است و ازدواج در روابط شخصی، بیشترین اهمیت را دارد. لذا با تأخیر در ازدواج یا تجرد دائمی، فرد از این احساس شادکامی محروم می گردد.(دختران وازدواج تحمیلی، www.howzah.net، ۱۳۹۵/۳/۷)

ب) سطح خانوادگی

تأخیر در ازدواج می تواند در سطح خانوادگی نیز معضلاتی در پی داشته باشد که در ذیل به برخی از این پیامدها اشاره می نمائیم:

۱- کاهش حمایتهای مختلف خانواده (از نظر مالی، عاطفی، فکری، . . .) از وقوع ازدواج فرد به دلائل ذیل:

الف) گاه به دلیل تأخیر و بهنگام نبودن ازدواج فرد، هیچ گونه رغبت، اشتیاق و همکاریی بین اعضای خانواده در این امر وجود ندارد.

ب) گاه فرد مجرد با افزایش سن دچار وسواس در انتخاب می شود، این موضوع خانواده را با دشواریهایی در ازدواج وی مواجه می نماید.

ج) گاه فرد مجرد از سوی خانواده به عنوان فردی مزاحم و سربار معرفی می شود که توانایی تشکیل و اداره زندگی را ندارد.

۲- احساس نگرانی والدین از آینده مبهم و سردرگم فرد مجرد (علی الخصوص دختر) و احساس ترس از آینده او، در صورت فوت والدین و عدم حمایت یا حتی آزار سایر اعضای خانواده نسبت به فرد مجرد.

۳- سلب قدرت برنامه ریزی مالی(خرج یا پس انداز) در خانواده به جهت بلاتکلیفی در مورد ازدواج یا عدم ازدواج فرزندان.

۴- عدم پذیرش افکار، نظرات و پیشنهادات فرد مجرد از سوی اعضای خانواده و فامیل، با توجیه ناپختگی وی در مسائل زندگی(دختران وازدواج تحمیلی، www.howzah.net، ۱۳۹۵/۳/۷).

ج) سطح اجتماعی

از آنجا که جامعه متشکل از واحدهای کوچکی به نام «خانواده» می باشد، لذا تأخیر در ازدواج و در بدترین حالت، عدم ازدواج برخی از مجردین، بنیانهای خانواده را با خطر اضمحلال مواجه کرده و موجب اختلال در کارکردهای خانواده و کم بها شدن خانواده و ارزشهای آن می شود .محققان در مطالعهٔ علل آسیبهای اجتماعی، به رابطه بین عدم ازدواج و تجرد با وقوع برخی از مفاسد و جرائم اخلاقی پی برده اند. به گفتهٔ ویل دورانت «تأخیر در ازدواج شهرها را پر از مردان و زنانی کرده است که تنوع در تحریکات شهوانی را بر وظایف پدری، مادری و خانه داری ترجیح می دهند. در واقع منشاء تغییرات اخلاقی در اجتماعات کنونی، تأخیر در ازدواج است».

از دیگر صدمات اجتماعی تأخیر در ازدواج کاهش تدریجی پویایی اجتماعی، کاهش سلامت جامعه و احساس سرخوردگی بسیاری از جوانان مجرد است که مخالف با فطرت خود عمل می نمایند. (دختران وازدواج تحمیلی، www.howzah.net، ۱۳۹۵/۳/۷)

رابطه تحصیل و سن ازدواج مناسب:

همیشه بین تحصیل و بالا رفتن سن ازدواج، رابطه مستقیمی وجود ندارد. بالا رفتن سن ازدواج، به عوامل مختلفی مربوط می شود؛ البتّه بعضی از خانواده ها فکر می کنند که دخترانشان در حین تحصیل، قادر به تشکیل خانواده نیستند و ازدواج را مانعی برای ادامه تحصیل می دانند؛ امّا در بعضی از شهرها سن ازدواج دختر، خیلی بالا نیست و دختران حتّی قبل از دیپلم و بعد از آن و قبل از رفتن به دانشگاه، ازدواج می کنند و برخی بعد از ازدواج هم به تحصیل ادامه می دهند. امروزه در دانشگاه ها، دخترانی داریم که بعد از ازدواج مناسب و شایسته، تازه اقدام به ادامه تحصیل در دانشگاه می کنند و در درس هم بسیار موفق هستند. بعضی ها هم در حین تحصیل، یک ازدواج مناسب می کنند. بنابراین، اگر شرایط ازدواج مناسب مهیا باشد، هم دختر و هم خانواده، از آن استقبال می کنند؛ البته در مواردی با بالا رفتن سطح تحصیلات دختر، ملاک های او برای ازدواج، تغییر می کنند و این امر، می تواند مانعی در امر ازدواج او فراهم کند.

نتیجه گیری:

با توجه به مطالب ارائه شده در تطبیق آیات واحادیث سن مناسب ازدواج باشرایط عصر حاضر می توان چنین برداشت کرد:

۱- ما باید جوانان را از همان سن کودکی برای ازدواج آماده کنیم.

۲- خانواده وجامعه به عنوان پشوانه ای محکم، باید بستر را برای تسریع ازدواج به سبک اسلامی در جوانان آماده کنند؛لذا خانواده نقش مهمی در معنوی بودن فرزندان وفکر سالم آنان دارد.

۳-آسیب ها وموانع موجود در جامعه باید به طرز صحیح حل شده، زمینه برای ازدواج در سن مناسب آماده گردد تا محیطی دور از آلودگی های جنسی و غریزی غلیان شده به وجود بیاید.

۴-تشخیص سن مناسب ازدواج در پسر و دخترِ در شرف تشکیل خانواده هم به عهده پدر و مادر و هم خود فرد است و در این مورد، نظر هر کدام به تنهایی کافی نیست .

۵- توجه به آیات قران کریم و روایات ائمه ما را در درک اهمیت بحث ازدواج؛ البته در سن مناسب، کمک و انگیزه لازم در تسهیل آن در جامعه توسط مسئولان و خانواده ها را ایجاد خواهد نمود.

۶- جوانان باید یاد بگیرند تا انرژی خود را در جهت آموختن اصول پویای ازدواج و بالا بردن مهارتهای همسر، پدر و مادر شدن به کار بندند و این مهم جز با جاری و ساری شدن آموزه های قرآن و امامان در زندگی ممکن نخواهد بود . به امید آن روز

منابع

۱-قرآن

۲- حجت السلام قرائتی، محسن، تفسیرنور

۳-شمس الدین، سید مهدی، (۱۳۸۳): انتخاب همسر و ازدواج، انتشارات شفق، چاپ سوم.

۴-قهرمان، مهدی، (بهار۱۳۹۴): سیر تا پیاز جوانان، تبریز موسسه انتشاراتی مائده، قم، چاپ اول.

۵-اسماعیل پور، غلامرضا، (۳۹۳):عطر عفاف، نصایح، چاپ اول.

۶-مجتهد شبستری، محسن، (تابستان ۱۳۹۰):نگرش بر فرهنگ عمومی در جامعه اسلامی، اوقاف .

۷.آیت الله، زهرا، (۱۳۸۷/۴/۶):«مجله فقه»، شماره۱۷.

۸.سمیعی، فاطمه سادات، «فصلنامه کتاب زنان»، شماره۱۳.

۹.ضمیری، محمد رضا، «مجله کتاب زنان»، شماره۲۴.

۱۰-خدایی، غلام حسین، "مجله بهروز"سال ۱۷، شماره ۲، ص۳.

۱۱.آیت الله، زهرا، (۱۳۸۸/۱۱/۱۹)، «فصلنامه شورای فرهنگی واجتماعی زنان»، شماره۱.

۱۲.پایگاه حوزه.

۱۳-سایت اینترنتی **www.howzah.net**.